

Göran Ronge,
aktuarie
Tel 08-787 8116
Mob 070-240 28 54

Uppföljning av försäkringstekniska avsättningarna inom livförsäkring

Slutsats

Vi kan konstatera att flera försäkringsföretag (livförsäkringsbolag och tjänstepensionskassor) - i fortsättningen kallade "livbolag" - har underskott i sina försäkringstekniska avsättningar och att den främsta orsaken är en underskattning av de försäkrades medellivslängder. Företagen har haft för låga avsättningar för att täcka detta kapitalbehov. I de företag vi undersökt under åren 2007 och 2008 beräknas underskottet ha uppgått till drygt 17 miljarder kronor. Följden har blivit att bolagen redovisat för höga fria medel jämfört med en mer korrekt beräkning av avsättningarna. Underskottet har i sig på kort sikt ingen direkt effekt på nivån på utbetalda pensioner, eftersom det ändå finns fria medel. Inte heller solvensen är hotad. Vi vet redan att minst 15 av de 17 underskottsmiljarderna hade täckts upp vid utgången av år 2008.

FI vidtar följande åtgärder

I de fall vi har identifierat problem med underskott, har vi fört en dialog med livbolagen. Vi har uppmanat dem att ändra sina beräkningsantaganden för att öka avsättningarna och meddelat att vi kommer att följa upp arbetet. De redovisningsmässiga konsekvenserna av större försäkringstekniska avsättningar blir för ömsesidigt verkande företag att kapital flyttas över från konsolideringsfonden. Denna fond finns för att reglera eventuella framtida förluster samt betala ut framtida återbäring.

Korrekta beräkningar av försäkringstekniska avsättningar är nödvändiga för att inte försäkringstagarnas långsiktiga intressen av rättmätig och avtalsenlig ersättning ska hotas.

Vi kommer att fortsätta vår granskning av resultaten även under kommande år. Viktigt att notera är att det ibland kan ta tid för bolagen att ändra rutiner beroende på komplexiteten i beräkningarna och i berörda tekniska försäkringssystem.

Undersökningen

Livbolagen ska i sin redovisning beräkna värdet på sina åtaganden (försäkringstekniska avsättningar, FTA) så att de enligt bestämmelser i försäkringsrörelselagen vid varje tidpunkt och för varje typ av antagande är aktsamma inom tjänstepensionsförsäkring, respektive betryggande inom övrig livför-

säkring. FI har också väglett ledningen för bolagen om hur begreppet akt-samhet bör tolkas. När det gäller antaganden om ränta – vilken är det eko-nomiskt viktigaste typen av antagande – finns särskilda föreskrifter om hur denna ska beräknas.

Vi undersöker kontinuerligt om livbolagen har gjort tillräckliga avsättningar för sina åtaganden. Till vår hjälp har vi försäkringsbolagens årliga rapporte-ring, aktuarieredogörelsen¹. Det är väsentligt att otillräckligt stora beräk-ningar inte leder till framtida förluster, vilket i förlängningen skulle kunna hota försäkringstagarnas avtalsmässiga intressen.

Rapporteringen för år 2006 respektive 2007 ledde till att FI besökte de 17 bolag som visat resultatunderskott för vissa specifika antaganden (se nedan) som ska beaktas när företagen beräknar vilka försäkringstekniska avsätt-ningar som krävs.

Undersökningen - som görs årligen - går ut på att jämföra antaganden och verkligt utfall. FI har särskilt identifierat tre huvudproblem:

- Framtida medellivslängd vid ålderspension antas som alltför kort jämfört med verkligheten och prognoser om framtiden. Många för-säkringsföretag har ännu inte ändrat till mer aktuella antaganden. En dödlighetsundersökning av försäkringsbestånd i branschen har pub-licerats (benämnd DUS06) som uppvisar minskad dödlighet bland försäkrade i Sverige och alltså fortsatt ökade medellivslängder.
- De försäkrade som får ut sjukförsäkring får en längre ersättningspe-riod, det vill säga tillfrisknar långsammare - än vad företagen antar i sina beräkningar. Avsättningar inom detta område är dock avsevärt lägre än vad som gäller för ålderspension.
- De verkliga driftskostnaderna är högre än vad företagen har räknat med i sina beräkningar.

Utifrån företagens antaganden och verkligt utfall följer vi upp de livbolag som inte helt och hållet har kunnat förklara hur årsresultatet (efter skatt) i redovisningen har uppstått. Syftet är att förmå bolagen att fortsättningsvis förbättra sin analys så att denna oförklarade del försvinner helt eller åtmin-stone minskar.

Vi gör inga jämförelser av antaganden mellan olika bolag, utan det väsentli-ga är att varje livbolags antagande är så välgrundat att det vid jämförelser med det verkliga utfallet uppstår ett positivt eller endast obetydligt negativt resultat. Om den relativa förlusten vid jämförelsen är mer än 20 procent, och denna relativa förlust upprepats under flera år och under förutsättning att verksamheten i sig inte är alltför begränsad², genomför vi ett platsbesök. Vid besöket tar vi även upp underskott som eventuellt uppstått inom andra be-räkningsområden. I anslutning till undersökningen kontrollerar vi även av-sättningarna i livbolagens försäkringstekniska beräkningsunderlag.

¹ Denna redogörelse ingår som en del i den årliga inrapportering som FI kräver av försäkringsfö-retagen (se t ex FFFS 2008:22) och innebär att aktuarien i varje företag ska dissekera hur årsresultatet har uppkommit mot bakgrund av de antaganden som gjorts.

² Antaganden som antas ha en beräknad effekt på mindre än tio mnkr anses begränsad.

Undersökningens resultat

Tolv av 17 livbolag hade underskott i sina antaganden om medellivslängder. Därutöver hade fem bolag underskott i antagande om tillfrisknande bland de sjuka i beståndet. I fyra fall fanns underskott i antaganden om framtida driftskostnader. Tre av de 17 bolagen är dock att betrakta som så kallade livriskbolag (bolag med enbart riskförsäkring) med förhållandevis låga avsättningar.

De ekonomiska effekterna av underskotten i antagandena kan beskrivas på följande sätt. Underskattningen av försäkringstekniska avsättningar (FTA) vid utgången av år 2007 uppgick mycket approximativt till 17,2 miljarder kronor, vilket innebär en relativ underskattning med cirka 3 procent av berörda livbolags totala försäkringstekniska avsättningar. Underskottet bestod till allra största delen av antaganden om alltför låg medellivslängd. Detta belopp har alltså inte skuldförts i några balansräkningar per 2007-12-31. Dock ska konstateras att livbolagens solvens inte är hotad. De 17 livbolagen har en andel på 39 procent av de i årsbokslut totala redovisade premieinkomsterna i livförsäkringsbranschen (inklusive tjänstepensionskassorna).

FI har följt upp livförsäkringsbolagen under flera år och många andra bolag har undersökts tidigare år på grund av underskott i redovisad rapportering.